

Bijlagedocument bij discussiememo omgevingsvisie

Inhoud:

Beleidsanalyse Hof van Twente.....	Pagina 1
Beleidsanalyse externe organisaties.....	Pagina 6
Uitkomsten eerste participatieronde inwoners.....	Pagina 11
Uitleg over milieueffecten rapportage (m.e.r.).....	Pagina 19

Bijlage 1 Beleidsanalyse Hof van Twente

1. Gezondheid

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen, zijn de volgende:

- Visie gezonde verbinding: Deze visie is actueel, maar nog wel in ontwikkeling. Deze visie is in 2018 vastgesteld. De formele werkingsduur is tot en met 2022.
- Woonzorgvisie: die gaat nog komen.
- Lokaal preventieakkoord: Het uitvoeringsplan wordt op dit moment geschreven.
- Inclusieve samenleving: Daar is ook beleid voor.
- Participatiebeleid

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Gezonde leefstijl
- Preventie
- Publieke gezondheid
- Gezonde inrichting van de omgeving
- Veiligheid
- Voorzieningen voor oudere jeugd
- Inclusieve samenleving
- Sportaccommodaties
- Milieu en gezondheid (straling, geur, fijnstof, Q-koorts etc.)

2. Plattelandsontwikkeling

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Landbouwvisie 2022-2040: Die visie wordt nu gemaakt in samenhang met de agenda agrarische sector.

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Grondposities, dubbel grondgebruik, variatie in bestemmingen
- Stikstof
- Ontwikkelingen rondom uitbreiding Nationaal park Sallandse heuvelrug en effecten op agrariërs
- Landbouw om groene ruimtes te verwezenlijken
- Ruimte voor verbreding en innovatie
- Biodiversiteit
- Duurzaamheid, energietransitie
- Risico van ondermijning gebruik leegstaande schuren

3. Duurzaamheid

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Routekaart 2035: Grootschalige energie opwek.
- Transitievisie warmte 2022
- RES 2021-2035: In 2035 willen we energieneutraal zijn. Daarbij zetten we in op zonneparken en grootschalig zon op het dak.
- Integrale laadvisie 2022

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- RES, routekaart 2035 hangt daar mee samen.
- Warmtetransitie
- Buurtenergie
- Afvalcirculariteit
- Mobiliteit
- Energietransitie
- Laadpalenvisie
- Biodiversiteit
- Bouw en leefomgeving
- Netcongestie

4. Klimaat: Groen en blauw

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Verlening GRP 2021-2024
- Groenstructuurplan: Waar liggen de waarden van het huidige groen in de gemeente?
- Landschapsontwikkelingsplan: opgesteld in 2005.
- Groenbeheerplan
- Programma biodiversiteit KleurRijkLeven 2021
- Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2026

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Gezondheid in relatie tot groene leefomgeving
- Biodiversiteit
- Gebiedsgerichte aanpak
- Integraal beheerplan openbare ruimte voor bestaande situatie?
- Klimaatadaptatie

5. Klimaat: Milieu

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Afvalstoffenbeleid 2015-2030
- Milieubeleidsplan 2010-2014: Inclusief visie tot 2020
- Nota externe veiligheid
- Nota gemeentelijk geluidbeleid

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Onderhoud van openbare ruimte

- Combinatie van gezondheid en milieu
- Combinatie van milieu en duurzaamheid
- Circulaire economie (10R model)

6. Veiligheid

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Integraal veiligheidsbeleid 2021-2024
- VTH-beleid
- Damoclesbeleid
- APV
- Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen
- Bouwbesluit

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Buitengebied, o.a. ondermijning en project Keurmerk Veilig Ondernemen
- Verkeersveiligheid
- ICT-veiligheid
- Openbare orde
- Combinatie veiligheid en zorg
- Mensenhandel
- Terugkeer gedetineerden:
- Crisisbeheersing
- Bouwveiligheid
- Externe veiligheid (zie ook milieu)

7. Cultureel erfgoed

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Erfgoedverordening
- Archeologiebeleid: Zit verwerkt in de bestemmingsplannen)
- Verordening erfgoed commissie: Straks commissie ruimtelijke kwaliteit
- Subsidieverordening
- Monumentale bomen: bomenverordening
- Immaterieel cultureel erfgoed

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Koppelen van cultureel erfgoed aan landschapskarakteristieken (landschapsonwikkelingsplan, welstandsnota)

8. Wonen

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Woonvisie 2021-2025
- Woonwagenbeleid 2019
- Welstandsnota

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Betaalbaarheid woningen
- Wonen in het buitengebied, ook recreatiewoningen

- Doorstroming woningmarkt
- Arbeidsmigranten
- Wonen in combinatie met zorg
- Leefbare en inclusieve samenleving
- Natuurinclusief bouwen
- Levensloopbestendigheid
- Circulariteit
- Tiny Houses

9. Mobiliteit

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Gemeentelijk mobiliteitsplan: In 2016 herzien.
- Uitrittenbeleid
- Beleidsplan openbare verlichting 2013
- Laadvisie 2022

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Verkeersveiligheid
- Verduurzaming van transport
- Parkeren
- Smart cities
- Datagedreven werken
- Koppeling mobiliteit en inclusiviteit
- Autogebruik vs. fietsgebruik
- Wegen door dorpscentra
- Milieuzones
- Combinatie mobiliteit en gezondheid

10. Gebiedsgericht/participatief werken

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Gezonde verbinding 2021
- Participatiebeleid 2022

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Groene schoolpleinen
- Wijkbeheer
- Combinatie met alle fysieke beleidsvelden
- Bezuiniging beheer en onderhoud openbare ruimte
- Verwachte zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid van wijken v.w.b. beheer en onderhoud,
- Belangrijk om keuzes te maken: niet alles kan op een vierkante meter
- Zichtbaarheid gemeente richting inwoners
- Ruimte voor inwonersinitiatieven

11. Economie

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Reclamebeleid: Moet worden geactualiseerd
- Bedrijventerreinvisie 2017-2026
- Sociaaleconomische visie (SEV)
- Beleid vrijetijdseconomie (VTE) 2012-2017: Wordt geactualiseerd
- Reclamebeleid:
- Nota detailhandel

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Circulaire economie
- Innovatie
- Werkgelegenheid
- Bedrijventerreinen
- Duurzaamheid
- Arbeidsmigranten
- Combinatie VTE en openbare ruimte
- Combinatie VTE en toekomst agrarisch gebied

12. Inclusieve samenleving

De beleidsstukken die binnen dit thema vallen zijn de volgende:

- Manifest iedereen doet mee 2020
- Lokale agenda 2020: In 2022 moet hij nog opnieuw gemaakt worden.
- Lokaal sportakkoord

De volgende onderwerpen kunnen een plekje in de omgevingsvisie krijgen:

- Dementievriendelijke gemeente
- Toegankelijkheid en veiligheid van de openbare ruimte
- Statushouders
- LHBTQI+
- Sport
- Combinatie wonen en zorg

Bijlage 2 Beleidsanalyse externe organisaties

Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en omgevingsagenda Nederland Oost

Met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) heeft het Rijk de langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland verder inhoud gegeven.

De NOVI richt zich op vier prioriteiten. Deze onderwerpen hebben onderling veel met elkaar te maken en ze hebben gevolgen voor hoe we onze fysieke leefomgeving inrichten. De Nationale Omgevingsvisie helpt bij het maken van de noodzakelijke keuzes.

- Ruimte maken voor de klimaatverandering en energietransitie;
- De economie van Nederland verduurzamen en ons groeipotentieel behouden;
- Onze steden en regio's sterker en leefbaarder maken;
- Het landelijk gebied toekomstbestendig ontwikkelen.

In feite zijn er vanuit de geschetste sectorale opgaven, vier strategische, integrerende, opgaven voor het omgevingsbeleid gedestilleerd:

- Naar een duurzame en concurrerende economie;
- Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving;
- Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving;
- Naar een waardevolle leefomgeving.

Voor de gebiedsgerichte uitvoering van de NOVI worden Omgevingsagenda's opgesteld voor de vijf landsdelen, waaronder landsdeel Oost (Gelderland, Overijssel)

“De omgevingsopgaven komen voort uit de opgaven uit de NOVI en provinciale omgevingsvisies én vormen ‘een plus’ op de aanpak van deze (NOVI-)opgaven in alle gebieden van Oost-Nederland via bestaande of nieuwe thematische trajecten, zoals de regionale energiestrategieën, klimaatadaptatieplannen, stedelijk groei en krimp, mobiliteitsprogramma's, etc. De gezamenlijke aanpak van deze omgevingsopgaven zal daarmee werken als een vliegwiel voor de vernieuwing en invulling van het gezamenlijke perspectief op Oost-Nederland.”

Bron: Bijlage IV van de Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie 2021-2024

De omgevingsagenda agendeert de belangrijkste strategische opgaven van Rijk en regio voor een duurzame, vitale en krachtige ontwikkeling van Oost-Nederland. Ook biedt het een handelingsperspectief voor bijvoorbeeld transities of andere grote ontwikkelingen. Hierin wordt ook extra benodigde inzet van Rijk en regio geformuleerd. Ten slotte dient de omgevingsagenda als leidraad voor andere (uitvoerings)trajecten zodat omgevingsaspecten worden meegenomen bij het maken van keuzes. Zodoende vormt de omgevingsagenda een belangrijke schakel tussen het Rijk en de regio.

De omgevingsagenda heeft acht omgevingsopgaven uiteengezet (waarbij vooral de dikgedrukte opgaven relevant zijn voor Hof van Twente):

1. **Netwerkkraacht: stedelijke regio's en robuuste vervoerscorridors**
2. Innovatieve groene metropoolregio (Arnhem, Nijmegen, Foodvalley)
3. Klimaatbestendige groeiregio (Zwolle)
4. **Internationale en bereikbare technologische regio (Twente)**
5. **Cleantech regio: inzet op groene, duurzame en inclusieve groei**
6. Duurzame (transport) corridor (Rivierenland)
7. **Dynamische IJsselvallei en Twentekanal**
8. **Transitie landelijk gebied**

Conclusie

De gemeente Hof van Twente dient deze thema's/opgaven vanuit de omgevingsagenda Oost – wanneer van toepassing – een plek te geven in de omgevingsvisie.

Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De Barro borgt een aantal van de nationale ruimtelijke belangen, welke onder meer zijn gewaarborgd in de SVIR (Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte). In het grondgebied van de gemeente Hof van Twente zijn drie aanwijzingen vanuit de Barro te vinden. Hiermee dient door de gemeente rekening gehouden te worden bij het opstellen van de omgevingsvisie. De ruimtelijke belangen zijn hieronder opgesomd.

- Ter plaatse van het gemeentelijk grondgebied is er een aanwijzing 'reserveringsgebied uitbreiding hoofdweg – 1 rijstrook'. Dit is vanwege de verbreding van de A1 tussen het traject Apeldoorn – Azelo.
- Ook loopt er een aanwijzing voor 'Voorkeurstracés buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen' door het noordoosten van het gemeentelijk grondgebied (ter hoogte van Delden)
- Ten slotte loopt horizontaal door het gemeentelijk grondgebied een hoogspanningsverbinding.

Conclusie

Bij het opstellen van de ambities in de omgevingsvisie moet Hof van Twente fysieke ruimte bieden aan de nationale belangen volgend uit het Barro.

Provinciale omgevingsvisie

De Omgevingsvisie Overijssel is in 2017 vastgesteld en wordt op dit moment geactualiseerd. Deze omgevingsvisie is het centrale provinciale beleidsplan voor het fysieke leefmilieu in Overijssel. De opgaven en kansen waar de provincie Overijssel voor staat, zijn vertaald in centrale beleidsambities voor negen beleidsthema's. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie is een toekomstvaste groei van welvaart en welzijn met een verantwoord beslag op de beschikbare natuurlijke hulpbronnen en voorraden.

Enkele centrale ambities van de provincie zijn:

- goed en plezierig wonen, nu en in de toekomst door een passend en flexibel aanbod van woonmilieus (typen woningen en woonomgeving) die voorzien in de vraag (kwantitatief en kwalitatief);
- versterken complementariteit van bruisende steden en vitaal platteland als ruimtelijke, cultureel, sociaal en economisch samenhangend geheel. Dit door behoud en versterking van leefbaarheid en diversiteit van het landelijk gebied, stedelijke netwerken versterken, behoud en versterken van cultureel erfgoed als drager van identiteit;
- veilig, gezond en schoon kunnen wonen, werken, recreëren en reizen door te zorgen voor waterveiligheid, externe veiligheid en verkeersveiligheid;
- investeren in een hoofdinfrastructuur voor wegverkeer, trein, fiets en waarbij veiligheid en doorstroming centraal staan.

De provinciale omgevingsvisie is een zelfbindend document. Dit betekent dat de omgevingsvisie van Hof van Twente geen juridische koppeling heeft met deze provinciale visie.

Conclusie

De provinciale omgevingsvisie is een zelfbindend document, waardoor er niet direct plichten uit te leiden zijn voor de omgevingsvisie Hof van Twente. Wel is het van belang dat de omgevingsvisie van Hof van Twente in lijn is met de POVI. Daarom moeten de provinciale ambities wel in ogenschouw worden genomen in de omgevingsvisie.

Provinciale omgevingsverordening

De Omgevingsverordening regelt dat wat nodig is in het belang van de Omgevingsvisie Overijssel. Gemeenten en waterschappen krijgen zoveel mogelijk ruimte om daar zelf nadere invulling aan te geven. De omgevingsverordening is (digitaal) op kaart beschikbaar.

De volgende aanwijzingen vanuit de omgevingsverordening zijn van toepassing op gemeente Hof van Twente:

- *Natuurnetwerk Nederland (NNN)*
Een deel van het gemeentelijk grondgebied van de gemeente Hof van Twente is aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dat is netwerk van op elkaar aangesloten natuurgebieden in Nederland. Deze natuurgebieden genieten planologische bescherming. De regels die hiervoor zijn opgenomen in de provinciale omgevingsverordening.

Wanneer er toch plannen worden gemaakt met mogelijke impact op het NNN, dan moet een NNN-toets uitgevoerd worden. Hierin moet toegelicht worden hoe de schade aan de natuur zo veel mogelijk beperkt en gecompenseerd wordt. Deze uitzondering geldt overigens enkel bij een aantal situaties. Regels hierover zijn eveneens opgenomen in de provinciale omgevingsverordening.

- *Drinkwatervoorziening en grondwaterbescherming*
In een deel van het grondgebied tussen Goor, Markelo en Diepenheim is in het kader van drinkwatervoorziening en grondwaterbescherming een aantal aanwijzingen opgenomen:

- Intrekgebied met stedelijke functies
- Grondwaterbeschermingszone
- Grondwaterbeschermingszone met stedelijke functies

Hierover zegt art. 2.13 het volgende: “De bescherming van het grondwater met het oog op de openbare drinkwatervoorziening is een provinciaal belang. Daarom worden de bestaande en toekomstige drinkwatervoorzieningen (ook) via de ruimtelijke ordening beschermd. Voor het ruimtelijk ordeningsbeleid is het uitgangspunt dat het risico op verontreiniging van het grondwater binnen grondwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden wordt tegengegaan.”

Conclusie

Uit een quicscan van de omgevingsverordening Overijssel komen twee aspecten naar voren waarmee rekening gehouden dient te worden in de omgevingsvisie: Natuurnetwerk Nederland en Drinkwatervoorziening en grondwaterbescherming.

(Status) omgevingsvisies buurgemeenten

De ambities en plannen in omgevingsvisies van buurgemeenten kunnen mogelijk impact hebben (zowel positief als negatief) op Hof van Twente. Het is niet de bedoeling dat gemeenten voor ‘verrassingen’ komen te staan, en daarom is interbestuurlijke samenwerking en consultatie bij het opstellen van de omgevingsvisie van groot belang. Hieronder wordt een overzicht gegeven van waar buurgemeenten zich bevinden in het proces tot de omgevingsvisie.

De volgende buurgemeenten hebben nog geen omgevingsvisie vastgesteld:

- Berkelland
- Borne
- Haaksbergen
- Lochem
- Rijssen-Holten
- Wierden

De omgevingsvisie van Almelo is op 29 september 2020 vastgesteld. Voor deze visie is de gemeente opgedeeld in vier gebieden (buitengebied, bedrijventerrein, wijken & dorpen en binnenstad). Per deelgebied is een ambitie opgesteld en is (grofweg) neergezet hoe hierop gestuurd wordt.

- Ambitie buitengebied: “We willen het buitengebied optimaal benutten ten gunste van onze economie, recreatie, imago, klimaatbestendigheid en duurzaamheidsdoelen, zónder nadelige effecten voor het buitengebied, de bewoners en gebruikers.”
- Ambitie bedrijventerrein: “We leggen ons er samen met de bedrijven op toe om de werkgelegenheid toekomstbestendig te maken. We willen eigentijdse bedrijvigheid borgen, voor een blijvend sterke positie op regionaal en landelijk niveau.”
- Ambitie wijken & dorpen: “We willen wijken creëren met gemengde woonmilieus, waar genoeg aanbod is voor elke doelgroep. [...] Dit brengen we meer in balans door bij herstructurering op woningen voor het middensegment in te zetten. Bovendien krijgen de dorpen gelegenheid om

te bouwen, want daar blijft de vraag naar betaalbare starterswoningen groot [...]. Dat moeten we koesteren om de vitaliteit in deze kernen te behouden. Maar Almelo heeft als geheel toch een zeer bescheiden bevolkingsgroei, die tijdens de looptijd van deze visie waarschijnlijk zelfs zal veranderen in krimp. Daarom is het zaak de bestaande woningvoorraad zo slim mogelijk te benutten en daarmee aan te sluiten op de ontwikkeling van onze bevolking.”

- **Ambitie binnenstad:** “Met het verkleinen van het totale winkeloppervlak, neemt de wooncapaciteit en de variëteit aan functies in de binnenstad toe. We hebben drie transformatiegebieden aangewezen, waar we ruimte bieden om leegstaande en leegkomende winkelpanden te transformeren naar woningen, woon-werkplekken en diensten. Hierbij is van groot belang dat elk project raak is; duurzaam gebouwd of gerenoveerd, met oog voor de wensen van toekomstige gebruikers. [...] Functies zijn flexibel en kunnen op maat transformeren [...].”

De gemeenteraad van Hengelo heeft een deelomgevingsvisie voor het buitengebied, Hengeloos Buiten, in oktober 2022 vastgesteld. Tezamen met de deelomgevingsvisie, het Hart van Hengelo, dat nu in ontwerp is, gaat dit later de omgevingsvisie vormen.

Het streven van de visie is:

“een buitengebied dat een open karakter heeft waar mensen zich in een groene en authentieke omgeving vrij kunnen voelen om op een manier te wonen, te ondernemen en te recreëren die bij het buitengebied past. Een buitengebied dat vitaal en levendig is, een divers en afwisselend karakter heeft, gastvrij is voor bezoekers en op de juiste manier is verbonden met de stad”.

Om dit te bereiken worden vier principes als doelstelling voor toekomstige ontwikkeling gehanteerd:

- Versterken van het echte buitengevoel
- Meer mogelijkheden voor passende functies
- De juiste relaties onderling en met de stad
- Verbonden met ons verleden en de toekomst

Bijlage 3 Uitkomsten eerste participatieronde inwoners

Hoe omschrijven inwoners Hof van Twente?

De top 10 gegeven antwoorden zijn:

1. Groen
2. Rust
3. Natuur
4. Gemoedelijk/gezellig
5. Ruimtelijk
6. Mooi
7. Landelijk
8. Noaberschap
9. Agrarisch
10. Unieke kernen

Welke 3 woorden omschrijven de kern/buurtschap waar jij woont het best?

Op deze vraag zijn verschillende antwoorden gegeven, die wij hieronder hebben samengevat. Als we in het najaar de verdieping ingaan met de omgevingsvisie, gaan we natuurlijk checken of deze omschrijvingen zo kloppen.

Kern of buurtschap	Meest gegeven antwoorden
Achterhoek	Rustige omgeving Noaberschap/hechte gemeenschap Groen
Azelo	Noaberschap Agrarisch/landelijk Groen
Bentelo	Noaberschap Aanpakkersmentaliteit/sociaal Verenigingsleven
De Ha	Intensieve landbouw
Delden	Authentiek Historisch Ondernemend/toerisme Twickel Sfeervol
Deldenerbroek / Deldeneresch	Buitenleven/Twickel Erfgoed Boerenplatteland Noaberschap Rust
Diepenheim	Kunst en cultuur Kastelen/historie Saamhorigheid

	Diversiteit Verenigingsleven
Dijkerhoek	Gezelligheid Noaberschap Leefbaarheid
Elsenerbroek	Noaberschap Boerenplatteland Groen
Goor	Levendigheid Boodschappenstad Veel bebouwing/ weinig groen Achterstallig onderhoud (groen, centrum)
Hengevelde	Ondernemend Saamhorig Gezellig
Herike – Elsen	Natuur/groen/bos Noaberschap Vriendelijk
Kerspel Goor	Noaberschap Natuur
Markelo	Groen/natuur Wandelen en fietsen/toerisme Verbondenheid
Markelosebroek	Boerenlandschap Rust Natuur
Markvelde	Boerenlandschap Natuur Rust
Pothoek	Kleinschalig, rustig
Stokkum	Noaberschap Zelfredzaamheid Gemoedelijk Groene nostalgie
Wiene	Groen Rustig Kleinschalig
Zeldam	Agrarisch Rust Ruimte

Wat moet Hof van Twente zeker behouden?

De meest gegeven antwoorden gingen bij deze vraag over:

De eigenheid van de kernen. Mensen geven nadrukkelijk aan zich inwoner te voelen van hun buurtschap en/of kern. Ze willen daarbij de mogelijkheid hebben om direct invloed te hebben op hun eigen leefomgeving, door lokaal initiatieven te kunnen ontplooiën. Nabijheid en

noaberschap in de kernen wil men vooral koesteren. We moeten inzetten op leefbare kleine kernen.

Landelijk karakter/groene uitstraling/natuur. Inwoners willen de rust en ruimte behouden. Landgoederen met coulisselandschap zijn waardevol. Hof van Twente moet historie, agrarische aanblik en natuurlijke omgeving koesteren. Dit is ook de toeristische kracht. Inwoners zien de woningnood, maar benoemen expliciet dat het groene buitengebied niet volgebouwd moet worden. We kunnen vooral meer invulling geven aan leegstaande of vervallen panden. 'Onze natuur als DNA van Twente'.

Voorzieningen behouden. Het is volgens inwoners belangrijk om voorzieningen te behouden, ook om de jeugd binnen Hof van Twente te laten wonen en werken. Hierbij worden o.a. scholen, winkels, zorg en woningen voor starters genoemd. En dan specifiek ook oog houden voor de voorzieningen per kern: school, winkel, sport, ontspanning/cultuur, ontmoeting, horeca.

Historie en cultuur. Ons historisch landschap en de daarin behorende elementen, zoals de watermolen, de kastelen en musea moeten we bewaren. Cultuur en de daarbij behorende tradities willen we behouden.

Toerisme en ondernemen. Inwoners willen zorgen voor het behoud van onze toeristische attracties, met meer goede fietspaden en meer overnachtingsmogelijkheden. De aantrekkingskracht ligt in onze natuurwaarden. Daarbij past een goed ondernemersklimaat. We hebben evenementen en activiteiten die ons kenmerken.

Bereikbaarheid. Het is volgens inwoners belangrijk om goede OV voorzieningen te behouden, o.a. treinbereikbaarheid.

Wat moet er zeker behouden blijven in het dorp, de stad of buurtschap waar jij woont?

Met alle gegeven antwoorden in deze categorie gaan we straks in het tweede participatiedeel de verdieping in. Opvallend is dat mensen vanuit de **kernen** vooral de voorzieningen willen behouden, vooral die waar wat zorgen om lijken te zijn. Het **buitengebied** noemt vooral het open karakteristieke landschap en de rust. Noaberschap en omzien naar elkaar scoort overal hoog als iets dat behouden moet blijven.

Kern of buurtschap	Meest gegeven/opvallende antwoorden
Achterhoek	Natuur Boerderijen Discotheek Saamhorigheid
Azelo	School Kleinschaligheid
Bentelo	Sport en recreatiemogelijkheden Sociale cohesie Leefbaarheid (voorzieningen zoals school en kerk behouden)
De Ha	Natuur
Delden	Historische uitstraling Zwembad en scholen

	Bereikbaarheid/station Verbinding met Twickel Winkelaanbod Veiligheid centrum (verkeer)
Deldenerbroek / Deldeneresch	Rust/stilte Natuur/boerderijen Noaberschap Gemeenschapshuis/buurthuis
Diepenheim	Voorzieningen, o.a. school, winkels, huisarts Cultuurlandschap/landgoederen De Pol Historie/kunst Verenigingsleven
Dijkerhoek	Noaberschap Leefbaarheid
Elsenerbroek	Buurtvereniging Groen/agrarisch
Goor	Voorzieningen, zoals de Reggehof, Stoevelaar, bibliotheek Station Historische panden Groen/de bomen die er nog staan School- en volksfeest Kleinstedelijk karakter (inbreiding i.p.v. uitbreiding)
Hengevelde	Voorzieningen, o.a. sport, school, kerk en dorpscafé MFA project Zomerfeesten Groen
Herike – Elsen	Vrij uitzicht (geen windmolens) Landelijke elementen Omzien naar elkaar
Kerspel Goor	Samenspel natuur en agrarisch
Markelo	Voorzieningen, winkels, bibliotheek, sport, school, welzijn, etc. Noaberschap Groen en de ruimte, coulisselandschap Recreatieve voorzieningen Eigen identiteit
Markelosebroek	Vrije horizon, geen windmolens Natuur/bos Boerenbedrijven
Markvelde	Rust Landschap/groen
Pothoek	Rust Groene omgeving, maar met ruimte rood-voor-rood en toerisme
Stokkum	Open agrarisch landschap

	School en buurtgebouw Dorpsfeest en paasvuur
Wiene	Rustige ruime woonomgeving Basisschool en buurthuis Zomerfeesten
Zeldam	Rust, ruimte, landelijkheid School

Wat mag er in Hof van Twente meteen komen/ontstaan dat er nu nog niet is?

Opvallend is dat een groot aantal mensen geen antwoord op weet op deze vraag. De gegeven antwoorden gingen vooral over de volgende onderwerpen:

Passend woningaanbod. Hierbij wordt vooral het aanbod voor jongeren en starters genoemd. Door goede seniorenwoningen te maken, ontstaan doorstroommogelijkheden. Vooral inbreiden in plaats van uitbreiden en functionele inzet van leegstaande gebouwen, ook voor ondernemers. En open staan voor nieuwe woonvormen, zoals knarrehoven, of bouwen op water.

Participatie en verbinding. Veel antwoorden gaan ook over de verhouding tussen overheid en inwoners. Mensen willen meer eigen invloed en vooral ook gehoord worden door de gemeente. De gemeente moet volgens hen het plaatselijke belang blijven behartigen op lokaal en zelfs kern- en buurniveau. De ideeën vanuit groepen inwoners moet de gemeente faciliteren en omarmen. Meerdere mensen geven ook aan dat de kernen wat meer met elkaar in verbinding zouden mogen komen, maar wel met behoud van hun eigen unieke karakter. Meerdere mensen wensen een loket van de gemeente binnen iedere kern.

Duurzaamheid. De rode draad is dat mensen willen inzetten op duurzaamheid, door bijvoorbeeld te gaan voorzien in eigen energiebehoefte. Vaak wordt aangegeven liever geen windmolens te willen om zo het landschappelijke uitzicht te koesteren, hoewel inwoners uit de stedelijke kernen deze mogelijkheid juist wel noemen, maar dan wel kleine windmolens.

Verkeersveiligheid en openbaar vervoer. Het gaat hierbij vooral om fietsveiligheid, waarbij ook de behoefte aan een fietssnelweg en meer fietspaden wordt genoemd. De busverbindingen naar alle buurtschappen, alsmede de frequentie ervan worden benoemd. Meerdere mensen geven ook aan rondwegen te willen om de winkelcentra te ontlasten door daar verkeer uit te weren/autovrij te maken.

Enkele bijzondere ideeën. Een voedselbos. Een samenspeeltuin voor kinderen met en zonder handicap. Twee mensen noemen een herdenkingsbos, waar je een boom ter herinnering aan een dierbare kunt planten. Kringloopwinkel/speelgoedbank zonder winstoogmerk. Een ruiterroute komt meerdere keren voor in het wensenlijstje, net als een zwemmeer/recreatieve waterplas, waarbij Domelaar als plek wordt genoemd. Meer buitensportlocaties. Sterrenwacht. Uitkijktoren of openstellen TV-toren en een Klimbos.

Wat mag er in de kern of buurtschap waar jij woont meteen komen/ontstaan dat er nu nog niet is?

Bij deze vraag gaven mensen specifiek aan wat ze graag in hun eigen kern of buurtschap zouden willen. Er is al een aantal initiatieven waar inwoners proberen die wensen voor elkaar te

krijgen. Het belang van samenwerking met de gemeente om initiatieven ook echt van de grond te krijgen, is een rode draad door de antwoorden.

Kern of buurtschap	Meest gegeven antwoorden
Achterhoek	Zwemmeer Beter maaibeleid
Azelo	Passende woonvormen Lokale energieopwekking Kleine horecavoorziening/buurtwinkel
Bentelo	Beleef- en beweegpark bij de Pol Passend woningaanbod
Delden	Passende woningen Jeugdvoorzieningen/-activiteiten Autovrij centrum Informatiepunt gemeente
Deldenerbroek / Deldeneresch	Plek voor jongeren Passende en betaalbare woongelegenheden Voorzieningen voor ouderen, bv prikpost School
Diepenheim	MFA de Koppel/sport Starterswoningen Klein hotel
Dijkerhoek	Fietspad Larenseweg Gemeenschappelijke energieopwekking- en opslag
Elsenerbroek	Een zorgboerderij Drempels Entersestraat
Goor	Autovrij centrum Meer horeca Goed onderhoud openbaar groen Passend woningaanbod Breder winkelaanbod, supermarkt de Whee Zwembad
Hengevelde	MFA Dorpsraad
Herike – Elsen	Passend woningaanbod landelijk ingepast Zelfvoorzienend in energie
Kerspel Goor	Rood-voor-rood voor lokale jeugd
Markelo	Passend woningaanbod Fabrieksvrij centrum (ABZ weg) Winkels zoals ambachtelijke slagerij Rondweg om centrum te ontlasten
Markelosebroek	Meer bos en bomen Meer houtwallen en hagen Vuilnisbakken bij bankjes
Markvelde	Meer wandelroutes
Pothoek	Biodiversiteit dankzij meer bloemen Snelheidsbeperkende maatregelen Potdijk

Stokkum	Meer kleine bedrijvigheid, zoals B&B, streekproductenwinkel Nieuwe vormen energieopwekking
Wiene	Starterswoningen
Zeldam	Verbetering OV Passend woningaanbod Wandelpaden

Wat zijn de grootste uitdagingen voor Hof van Twente waar we rekening mee moeten houden?

Inwoners zien als 5 grootste uitdagingen:

Het woningaanbod

Mensen maken zich zorgen over voldoende passende woningen, met name voor starters. De angst is dat jongeren hierdoor de gemeente zullen verlaten. Hoewel de rode draad is dat mensen openstaan voor vernieuwende woonvormen, willen ze wel het groene karakter van de Hof behouden.

Landbouwbeleid

De toekomst en het behoud van de boeren, de stikstofcrisis en alles wat daarmee samenhangt, de mogelijkheden om te kunnen omschakelen naar andere manieren van boeren, zijn volgens de inwoners grote uitdagingen.

Energietransitie

Binnen de energietransitie gaat het vooral om de uitdaging om over te stappen op andere energiebronnen, waarbij er verschil van mening is of er wel of geen ruimte is voor windmolens binnen de Hof. Mensen die aangeven dat die er wel mogen komen geven vrijwel allemaal aan 'kleine'. Zon op dak en aandacht voor biodiversiteit worden in dit kader als positieve punten meegegeven.

Vergrijzing

Het vertrek van jongeren baart mensen zorgen. Ze koppelen dit ook aan de woningnood en uiten de wens om te bouwen voor de lokale bevolking in plaats van voor 'import'. Met vergrijzing in het achterhoofd denken mensen ook aan de noodzaak van goede zorgconstructies. Hoe kunnen jongeren voor hun eigen ouderen zorgen als ze niet kunnen blijven wonen?

Leefbaarheid kernen

Om de leefbaarheid in de kernen te waarborgen is volgens de inwoners een goed voorzieningenniveau belangrijk. Ook veiligheid wordt hierbij genoemd en het verminderen van overlast. Met name rondom Markelo wordt de ABZ als bedreiging van de leefbaarheid gezien. In de woordwolk komt ook het woord overheid groot terug. Hierbij werd als uitdaging vooral ingezoomd op de wens om initiatieven vanuit de samenleving te ondersteunen en te faciliteren.

Wat zijn de grootste uitdagingen voor de kern of buurtschap waar jij woont waar we rekening mee moeten houden?

De hierbij gegeven antwoorden nemen we ook mee in het tweede deel van de participatieaanpak, waarin we de kernen en het buitengebied bezoeken.

In het buitengebied wordt vooral het **perspectief voor de boeren** en het **behoud van natuur en landschap** (in relatie tot de stikstofcrisis, maar ook klimaat en energietransitie) benoemd. In

de kernen **passend woningaanbod, eigenheid van de kern bewaren en goede (zorg)voorzieningen.**

Wat is de meest waardevolle plek in de Hof van Twente en waarom?

Tenslotte vroegen we om de meest waardevolle plek in de Hof van Twente. De top 5 is:

1. Twickel

Vanwege de mogelijkheden om te ontspannen op het landgoed met het historische karakter en de aanwezige natuur.

2. De heuvels rondom Markelo

De Borkeld, de Herikerberg, de Markelose berg en de Friezenberg worden genoemd met als reden de mogelijkheid om er te recreëren en te ontspannen dankzij de vele fiets- en wandelmogelijkheden.

3. Onze natuur

De natuur in Hof van Twente met als specifieke kenmerken het coulissenlandschap, de essen en de ruime mogelijkheden om te wandelen en fietsen.

4. Ons buitengebied

Het buitengebied wordt genoemd vanwege de afwisseling tussen de natuur en het agrarische gebied. Inwoners vinden het een prachtige historische en natuurlijke buffer tussen de verschillende kernen in de Hof van Twente.

5. De kastelen en landgoederen

De verschillende kastelen en landgoederen (naast Twickel) die de Hof van Twente rijk is worden ook vaak als waardevolle plek bestempeld.

Bijlage 4 Milieueffectrapportage of m.e.r.

M.e.r. staat voor milieueffectrapportage en is de procedure waarbinnen een MER wordt opgesteld. MER staat voor Milieueffectrapport en bevat de resultaten van het onderzoek naar de milieueffecten binnen een m.e.r. In het MER wordt een studie gedaan naar de effecten van bepaalde plannen, beleidsuitspraken of ontwikkelvarianten op verschillende milieuaspecten, zoals geur, geluid, externe veiligheid en gezondheid. Om de effecten te meten wordt eerst, door middel van een foto van de leefomgeving, de huidige situatie in beeld gebracht. Vervolgens worden de effecten op de milieuaspecten in beeld gebracht op basis van de autonome ontwikkeling (de ontwikkeling die zich voordoet als de huidige situatie en het huidig beleid zonder enige vorm van interventie wordt voortgezet). Ten slotte worden in het MER de effecten berekend aan de hand van de belangen van de omgevingsvisie. Op deze manier ontstaat er inzicht in de consequenties van bepaalde beleidskeuzen op de milieuaspecten van de fysieke leefomgeving.

In het kader van de Omgevingswet wordt ook wel gesproken van een o.e.r. – Omgevingseffectrapportage om de bredere scope dan alleen milieu te benadrukken.